

Tác-giả : LÃN-ÔNG LÊ-HỮU-TRÁC
Dịch-giả : ĐÌNH-THỤ HOÀNG-VĂN-HÒE
với sự cộng tác của HOÀNG-ĐÌNH-KHOA

Sách thuốc Việt-Nam

海 上 醫 宗 心 領

QUYỂN BA
TỪ LẬP 10 ĐẾN LẬP 16
TÂM LINH

QUYỂN BA

Từ lập 10 đến lập 16

Huyền tân phát vi — Khôn hóa thái chân
— Tâm dắc thần phương — Hiệu phỏng
tân-phương — Ngoại cảm — Ma chẩn
chuẩn thăng — Dương án âm án

Nhà sách **KHAI-TRÍ**

62, Đại-lộ Lê-Lợi — SAIGON

Lời dịch giả

Huyền-tần là chỉ vào tạng thận là hành thủy, mà giữa tạng thận có mệnh-môn-hỏa, đó là thủy hỏa vô hình về tiên-thiên để lập mệnh, thủy hỏa ấy lúc là chân âm, chân dương, khác với khí huyết hữu hình về hậu-thiên là sanh rồi mới có.

Lê tiên-sinh làm thuốc chú trọng về căn bản là thủy hỏa và khí huyết, mới ghi riêng lập **Huyền-tần phát-vi** này nói về thủy hỏa là nguồn gốc cho khí huyết, và những bài thuốc về thủy hỏa

Dưới tập này Lê tiên-sinh còn ghi những bài thuốc của Phùng-Thị ở sách **Cần-nang** để độc giả hiểu rõ phương pháp chữa về thủy hỏa, vậy độc giả rất nên chú ý mà cần nhất là hiểu rộng rồi thu hẹp lại.

Sài Gòn, ngày 7 tháng 7 năm 1971

Dịch giả :

Đình-Thụ HOÀNG-VĂN-HOÈ

Tiểu-dẫn của tác giả

Có người hỏi tôi rằng: « Sao Ông chữa bệnh chỉ đem những vị thuốc bổ khí bổ huyết, cho uống một hai hay ba thang, bệnh nhân dù khỏi ngay hay chậm khỏi, là Ông cho uống ngay đến bài lục-vị hay bài bát-vị, mà bệnh nặng đến đâu cũng khỏi, thế thì người ta đều hỏi thủy hư hay hỏa hư mà thành bệnh hay sao ? »

Tôi trả lời rằng: « Nội-kinh có nói: Bách bệnh đều khởi người hư yếu mà sinh ra » lại nói: « Bách bệnh hư yếu rồi sau phải đến tạng thận ». Lại nói: « Lúc mới thụ bệnh nên phân biệt là bệnh từ trong ra hay từ ngoài đến, nhưng bệnh đã lâu đều bởi người hư yếu » Lại nói « Phép chữa bách bệnh xét về căn bản cũng như chữa một bệnh », lại nói: « Biết được yếu lĩnh thì một câu nói là song, nếu không biết được yếu lĩnh thì vạn mác vô cùng. »

Những lời nội-kinh đã dạy, tôi kinh nghiệm để chữa bệnh, mới biết phương thuốc đời xưa đặt ra, không gì bằng bài lục-vị và bát-vị, thật là thần phương để giữ cho tính mệnh, nếu ta biết rõ ý nghĩa của hai phương thuốc ấy mà gặp bệnh thông biến, dùng để trục tà khí thời lữ thủy mà ra mồ-hôi. Dùng để tiêu đờm, thời giúp được sự vận hóa, dùng để chữa phong thời sinh huyết mà phong dẹp đi, dùng để tán hàn thời thêm được chân-

hỏa, dùng để thanh thử thời đem khí nóng về chỗ, dùng để trừ thấp thời tiêu được tà-thủy (hấp-thủy), những người chỉ có thiếu-dương thời giúp cho « thiên-quỷ-thủy » để cứu lấy chân âm, bệnh về kinh nguyệt thời thêm chân thủy để giúp phần huyết khô, với hai phương thuốc ấy đem chữa chứng phong, chứng lao, chứng cò-cách, còn có thể cứu vãn được, huống chi là các bệnh nhỏ, chỉ cần ở người biết dùng. Tôi gặp bệnh chứng hoặc dùng cả bài thuốc mà phân lượng khác nhau, hoặc trong phương ấy chỉ dùng vài vị hay ba bốn vị, hoặc thêm những vị khác có khi đến 13, 14 vị, cốt sao cho những vị thêm vào phải tương tự với những vị trong phương thuốc này, thời cùng một chiều hướng mà có công hiệu.

Tôi nghĩ rằng : « Trong hai phương thuốc ấy, có vị thục-địa để bổ chân thủy, có vị quế và phụ-tử để thêm chân hỏa, thế là đã xong việc để bổ cho chân âm và chân dương, còn những vị kia dù nhiều hay ít chỉ là để giúp sức, những lời tôi biện luận, đã nói kỹ ở dưới đây.

Vì thế, tôi xếp những phương thuốc và lời bàn của các vị tiên hiền, có quan hệ đến thủy hỏa ở trong thân người, biên chép thành tập này gọi tên là tập « *Huyền-tấn Phát-vi* » nghĩa là phát minh những tính vị về thủy hỏa lập mệnh, mong những người có chí về y đạo, bắt chước phương thuốc của thánh nhân mà còn suy rộng thêm ra.

Lê-Hữu-Trác

Biệt hiệu Hải-Thượng Lân-Ông
Làm bài tiền-dẫn kể trên.

TẬP HUYỀN TÂN PHÁT-VI

GỒM CÓ CÁC BÀI :

- 1 — Nói về đồ tiên-thiên thái-cực
- 2 — Nói về đồ thái-cực trong thân người
- 3 — Nói về hình đồ quả kiền chuyển thành quả ly
- 4 — Tạng tâm và tạng thận tương thông với nhau
- 5 — Nói về vinh và vệ, thanh hay trọc, thủy và hỏa, thăng hay giáng
- 6 — Bàn về tạng can, tạng thận cùng chữa với nhau
- 7 — Bàn về tương-hỏa long-lôi
- 8 — Bàn về quân-hỏa và tương-hỏa
- 9 — Phân biệt về hỏa của tiên-thiên hay hậu-thiên
- 10 — Bàn về thủy, hỏa giúp lẫn nhau
- 11 — Bàn về giúp chân âm để giáng hỏa
- 12 — Bàn về hai bài thuốc thủy và hỏa
- 13 — Chân thủy của tiên-thiên thực hay hư và phép chữa.
- 14 — Chân hỏa của tiên-thiên thực hay hư và phép chữa
- 15 — Đại ý chứng bệnh hư yếu về tiên-thiên.
- 16 — Phép xem sức nóng của bệnh nhân
- 17 — Bài bát-vị-hoàn
- 18 — Công hiệu của bài bát-vị
- 19 — Ý nghĩa của bài bát-vị

- 20 — Bài bát-vị gia giảm
- 21 — Bài bát-vị cấm thêm những vị gì?
- 22 — Dùng thuốc gì để nấu bát-vị hoàn
- 23 — Bài bát-vị biến ra lục vị hoàn
- 24 — Công dụng của bài lục-vị
- 25 — Ý nghĩa của bài lục-vị
- 26 — Bài lục-vị gia giảm
- 27 — Những chứng gì cấm dùng bài lục-vị
- 28 — Những bài thuốc do bài lục-vị biến ra
- 29 — Những vị thuốc hợp với bài lục-vị
- 30 — Dùng bài bát-vị, lục-vị để chữa các chứng bệnh
- 31 — Mười hai bài ở sách Cẩm-Nang gia giảm
- 32 — Những án bệnh chữa bằng bài bát-vị ở sách Cẩm-Nang

Mục-lục

HẢI THƯỢNG Y TÔN

Quyển III

Trang

TẬP HUYỀN-TẤN PHÁT-VI

Lời dịch giả	1095
Tiền dẫn của tác giả	1097
Tập Huyền Tấn Phát Vi gồm có các bài	
1) Nói về đồ tiên-thiên thái-cực	1101
2) Nói về đồ thái-cực trong thân người	1101
3) Nói về hình đồ quả kiến chuyển thành quả ly	1109
4) Tạng tâm và tạng thận tương thông với nhau	1110
5) Nói về vinh và vệ thanh hay trọc, thủy và hỏa thăng hay giáng	1112
6) Bàn về tạng can, tạng thận cùng chữa với nhau	1113
7) Bàn về tương-hỏa long-lôi	1116
8) Bàn về quân-hỏa và tương-hỏa	1117
9) Phân biệt về hỏa của tiên-thiên hay hậu-thiên	1118
10) Bàn về thủy, hỏa giúp lẫn nhau	1119
11) Bàn về giúp châm âm để giáng hỏa	1120
12) Bàn về hai bài thuốc thủy và hỏa	1122
13) Chân thủy của tiên-thiên thực hay hư và phép chữa	1124
14) Chân hỏa của tiên-thiên thực hay hư và phép chữa	1126
15) Đại ý chứng bệnh hư yếu về tiên-thiên	1128
16) Phép xem sức nóng của bệnh nhân	1130
17) Bài bát-vị-hoàn	1130
18) Công hiệu của bài bát-vị	1132
19) Ý nghĩa của bài bát-vị	1133
20) Bài bát-vị gia giảm	1135

21) Bài bát-vị cấm thân những \ .	1139
22) Dùng thuốc gì để nống bát-vị oản	1140
23) Bài bát-vị biến ra lục vị hoàn	1141
24) Công dụng của bài lục-vị	1143
25) Ý nghĩa của bài lục-vị	1144
26) Bài lục-vị gia giảm	1145
27) Những chứng gì cấm dùng bài lục-vị	1148
28) Những bài thuốc do bài lục-vị biến ra	1148
29) Những vị thuốc hợp với bài lục-vị	1153
30) Dùng bài bát-vị, lục-vị để chữa các chứng bệnh	1153
31) Mười hai bài ở sách Cẩm-Nang gia giảm	1167
32) Những án bệnh chữa bằng bài bát-vị ở sách Cẩm-Nang	1174

TẬP KHÔN-HOÀ THÁI-CHÂN

Tiên dẫn của tác giả	1201

Tập Khôn-Hoà Thái-Chân gồm 37 mục :

1) Nói về địa vị « bát quái » của vua Văn-Vương về Hậu-Thiên	1205
2) Nói về Hậu-Thiên trong thân người.	1207
3) Bàn về Hậu-Thiên	1207
4) Bàn về khí-huyết	1211
5) Âm-huyết về Hậu-Thiên, thực hay hư, mạch, hình, và chứng cùng phép chữa	1213
6) Dương-khí của Hậu-Thiên, thực hay hư, mạch, hình, và chứng cùng phép chữa	1215
7) Phép chữa bệnh về tỷ vị của Hậu-Thiên.	1217
8) Bài Bồ Trung ích khí	2221
9) Công hiệu của bài Bồ-Trung	1222
10) Ý nghĩa của bài Bồ-Trung	1224
11) Bài Bồ-Trung gia giảm	1226
12) Những bệnh gì nên dùng bài Bồ-Trung	1229
13) Những bệnh gì nên cấm dùng bài Bồ-Trung	1231

14) Những bài thuốc do bài Bồ-Trung biến ra	1233
15) Bài Tứ-Quân Tử	1235
16) Ý-nghĩa bài Tứ-Quân-Tử	1235
17) Bài Tứ-Quân-Tử gia giảm	1235
18) Những bài gì do bài Tứ-Quân biến ra.	1238
19) Những bệnh gì cấm dùng bài Tứ-Quân	1240
20) Bài Tứ-Vật	1240
21) Ý nghĩa của bài Tứ-Vật	1241
22) Bài Tứ-Vật gia giảm.	1243
23) Những bài gì do bài Tứ-Vật biến ra ?	1251
24) Bài Bát-Trân.	1256
25) Ý nghĩa bài Bát-Trân	1256
26) Bài Bát Trân gia-giảm	1257
27) Bài Thập Toàn đại bổ	1257
28) Ý-nghĩa bài Thập-Toàn	1258
29) Sáu bài thuốc do bài Thập-Toàn biến ra	1258
30) Bài Quy-Tỳ.	1260
31) Ý-nghĩa của bài Quy-Tỳ	1260
32) Bài Quy-Tỳ gia giảm	1261
33) Bài Toàn-Tảo nhân-thang	1263
34) Bài Nhân-Sâm Dưỡng-Vinh	1263
35) Ý nghĩa của bài Dưỡng-Vinh và phép gia-giảm	1264
36) Bài Dưỡng-Vinh Quy-Tỳ thang	1264
37) Bài Thập-Toàn bổ chính thang	1265

TẬP TÂM-ĐẮC THẦN-PHƯƠNG

Tiêu dẫn của tác giả	1269
Tập Tâm-Đắc Thần-Phương gồm có các bài :	
1) Toàn-sân nhữt-khí thang	1273
2) Dưỡng-vinh quy-tỳ thang	1275
3) Thập-toàn bổ-chính thang	1275
4) Tổ-nguyên cứu-thận thang	1276
5) Bảo-sâm vạn-toàn thang	1277
6) Tráng-thủy phương	1278
7) Đại bổ tâm-tỳ khí-huyết phương	1279
8) Bồ-âm liêm-dương phương	1279
9) Cứu-ly phương	1280

10) Bồ-huyệt diêu-khi thư-cân hoạt-lạc phương	1280
11) Dưỡng-huyệt khu-phong phương	1281
12) Bồ-trung dưỡng-hư-thư-cân phương	1283
13) Diêu-bồ khí-huyệt phương	1284
14) Bồ khí-huyệt trảng cân-cổ phương	1284
15) Bồ-huyệt thanh-nhiệt uế-độc phương	1285
16) Tư-bồ khí-huyệt phương	1288
17) Tư-âm giải tháo phương	1287
18) Nùng tháo, lý trợ khí huyết phương	1288
19) Khí-huyệt song-hòa trực-độc phương	1288
20) Bồ khí-huyệt trụ-đờm phương	1289
21) Thanh hỏa-tả chỉ âm-nghiệch phương	1290
22) Tam-ngược thần phương	1291
23) Mộc-hương tán bí phương	1292
24) Gia vị bình-vị tán bí phương	1293
25) Gia vị Ngũ-linh tán bí phương	1293
26) Hắc-linh đan	1294
27) Cứu-dương thang	1294
28) Trợ-dương phương	1296
29) Trần-lạp nhân-dương phương	1297
30) Bồ-hỏa sinh-thổ nạp-khi tàng-nguyên phương	1297
31) Hồi-dương khu-phong phương	1298
32) Trảng-thủy ích-hỏa phương	1299
33) Dương hư ích-hỏa phương	1300
34) Bồ-huyệt sinh-tân phương	1300
35) Khu hàn phương	1301
36) Sâm quế phụ phương	1302
37) Ngũ-vị lý-trung phương	1302
38) Cứu-thoát phương	1303
39) Bồ chân-âm thanh giải-nhiệt phương	1303
40) Tư-kim trảng-thủy phương	1304
41) Bồ-tinh phương	1304
42) Ngũ-tạng kiêm từ cao	1305
43) Dưỡng-tâm, thanh-phế, hòa-san cao	1306
44) Tảán bồ ngũ tạng vinh-vệ cao	1307
45) Bồ dưỡng vinh-vệ cao	1308
46) Cam-lộ thần cao	1308
46) Lao-khải cao tư phương	1309

48) Chấn khởi nguyên-khi hư hãm cao	1310
49) Tiên-trệ bí phương	1311
50) Chư-phi cao	1313
51) Gia vị Thái-ất cao	1314
52) Phong-khi diệt-phác cao-dược thần phương	1314
53) Bảo-anh chi-bảo dinh tử	1315
54) Bảo thai thần hiệu hoàn.	1316
55) Quan-âm sữa-khò đan	1316
56) Suy-hần dược phương	1317
57) Vi-độc phương	1317
58) Tây chồn thần phương	1318
59) Giáp Sùng sĩ thông thần phương	1318
60) Tâm-thống thần phương	1318
61) Kê-can tán bí phương	1319
62) Kê-can tán	1319
63) Lâm-tỷ lang-sùng thần phương	1319
64) Tam-khi ẩm	1320
65) Bi-thụ tây-dương tửa-phương	1320
66) Tri nhũ-ung thần phương	1321
67) Khẩu-cam suy nhược thần phương	1321
68) Chư-can tán	1321
69) Tri-ngược thần phương	1321
70) Sát-nha chi bảo tán	1322

TẬP HIỆU-PHÒNG TÂN-PHƯƠNG

Lời dịch giả	1325
Tiêu dẫn của tác giả	1326
Tập Hện-Phòng Tân-Phương gồm các bài thuốc	
1) Bài bồi-thỏ cố-trang	1329
2) Thông-tàng phương	1331
3) Từ-thủy nhuận-táo phương	1333
4) Bồ-can ôn-thận phương.	1335
5) Bồ-âm liễm-dương an-thần phương	1337
6) Thăng-thanh giáng-trọc phương	1338
7) Tuấn-hồ tỉnh-huết sao	1340
8) Bình-can-khi dưỡng-can-huyết phương	1341
9) Hện-thiên lục-vị phương	1342
10) Hện-thiên bát-vị phương	1346

11) Hắc-bồ đỉnh	1348
12) Bạch-long đan	1349
13) Hoà-huyết khai-nất phương	1350
14) Bồ-âm lợi-dương phương	1351
15) Thanh-kim đạo-khi phương.	1353
16) Nhân-vật tư-vinh cao	1354
17) Phù-dương tề âm phương	1355
18) Tư-tương cao	1356
19) Tư-âm giáng hỏa phương	1358
20) Nhị-ong âm	1359
21) Đột-long âm	1359
22) An-trung tán	1360
23) Bồ-âm tiếp-dương phương	1361
24) Dương tiếp-âm phương	1362
25) T. kim cao	1364
26) Nhân-sơ cao.	1366
27) Bào-âm phương	1367
28) Bồ-y âm tiên	1369
29) Địa-nguyên cứu-bổn thang.	1370

TẬP NGOẠI-CẢM THỐNG-TRỊ

Tựa	1375
Tập Ngoại-Cảm Thống-Trị gồm có ba thiên	1377

Thiên thượng . gồm 25 chương

1) Bàn về y-lý	1381
2) Bàn về nước Nam ta không có chứng thương hàn, mùa đông là cảm hàn, mà ba tháng cuối mùa là cảm mạo, và phép điều-trị	1385
3) Bàn về nước ta không nên dùng bài thuốc Ma-Hoàng, và bài thuốc Quế-Chi	1386
4) Bàn về chứng trúng-hàn, chứng thương-hàn, chứng cảm-hàn và phép chữa.	1388
5) Bàn về thuyết tả khí truyền từ kinh nọ sang kinh là lầm	1389
6) Bàn về chứng thương-hàn là hoả uất lên và phép chữa	1390
7) Bàn về bài Tiểu-dao-tán chữa cả năm chứng uất, và còn chữa mọi chứng ngoại cảm	1391

8) Bàn về chứng nội thương-hàn và phép chữa,	1392
9) Bàn về phong và hàn cùng chữa như nhau	1393
10) Bàn về phép chữa thương hàn	1394
11) Bàn về chứng thương-hàn có khi phải bỏ	1395
12) Bàn về chứng thương-hàn sốt lâu và phép chữa	1396
13) Bàn về chứng âm hư phát sốt. cùng chứng thương-hàn không khác nhau.	1397
14) Bàn về chứng âm hư khó bỏ và phép chữa	1397
15) Phân-biệt về âm-chứng và âm-độc	1400
16) Phân-biệt về dương-chứng và dương-độc	1401
17) Bàn về chứng âm thịnh mà cách dương trở lên	1402
18) Bàn về chứng dương thịnh mà cách âm trở lên	1403
19) Bàn về chứng ở ngoài biểu thế nào là hư và thực	1404
20) Bàn về chứng ở trong lý thế nào là hư và thực	1405
21) Bàn về chứng hư yếu	1406
22) Bàn về chứng thực	1407
23) Bàn về chứng hư tựa như thực	1407
24) Bàn về chứng thực tựa như hư	1408
25) Bàn về trong một chứng vừa hư vừa thực	1408

Thiên giữa : gồm 8 chương

1) Bàn về chứng nên phát hãn	1418
2) Bàn về chứng không nên phát hãn	1418
3) Ba phương để giải biểu	1420
4) Bàn về chứng lục dâm có thể chữa như nhau	1429
5) Bàn về chứng nên uống thuốc hạ	1430
6) Bàn về chứng không nên uống thuốc hạ	1431
7) Sáu bài thuốc điều hoà ở trong lý	1434
8) Bàn về phát hãn nhiều cũng là vong âm, hạ nhiều cũng là vong dương và phép chữa.	1437

Thiên cuối : gồm 22 chương

1) Bàn về phép bỏ cho những chứng hư	1440
2) Bàn về bài thuốc chữa cho những chứng hư	1443
3) Bàn về phép bỏ cho chứng thương-hàn	1448
4) Bàn về chứng thương-hàn di lý và phép chữa	1456
5) Bàn về chứng thương-hàn kết ở ngực và phép chữa	1457
6) Bàn về chứng thương-hàn kết ở ngũ tạng và phép chữa	1458
7) Bàn về chứng thương-hàn phát cuồng và phép chữa	1458
8) Bàn về chứng thương-hàn phát ban và phép chữa	1459

9) Bàn về chứng thương-hàn phát nê và phép chữa	1459
10) Bàn về chứng thương-hàn phát phù nê và phép chữa	1460
11) Bàn về lễ rét và sốt	1461
12) Bàn về chứng hàn nhiệt vắng lai (rét và nóng trở đi trở lại)	1461
13) Bàn về chứng rét và nóng thật hay giả	1463
14) Chứng bệnh và cho trẻ em	1464
15) Những bài thuốc chữa về chứng hư	1465
16) Phép trong sắc người	1469
17) Phép hỏi chứng bệnh	1473
18) Phép xem mạch	1475
19) Bàn về chứng nghịch (trái ngược)	1478
20) Bàn về chứng chết	1479
21) Nói về mạch của 12 kinh	1480
22) Bàn về ngũ-lạng khó chịu muốn cho bỏ hay vội đi	1481

Tập MA CHẨN CHUẨN THẮNG

Tiền 序 của tác giả	1487
Tập Ma-Chẩn-Chuẩn-Thắng gồm số nào bài :	
1) Căn nguyên chứng sởi	1491
2) Tổng luận	1491
3) Phép chữa	1492
4) Bốn điểm phải kiêng trong chứng sởi.	1497
5) Những chứng tựa như sởi	1497
6) Phép chữa lúc sởi sắp mọc	1499
7) Phép chữa lúc sởi đã mọc	1499
8) Phép chữa khi sởi mọc và lặn chậm hay chóng	1500
9) Chứng sởi thể nào là thuận	1501
10) Chứng sởi thể nào là nặng	1501
11) Chứng sởi thể nào là nghịch	1501
12) Ý nghĩa dùng thuốc	1502
13) Đại lược những phương thuốc phải dùng	1504
14) Nên dùng thuốc nhẹ hay là thuốc mạnh	1510
15) Các tạp chứng trong khi mọc sởi hay là khi sởi đã hay	1511
16) Phụ chép mấy chứng ban	1521
17) Những bài thuốc để chữa sởi	1525
18) Những chứng bệnh của đức Phùng Thị để chữa có ghi ở sách Cẩm-Nang.	1538

Tập DƯƠNG-ÁN, ÂM-ÁN

Lời dịch giả

Tiền dẫn của tác giả

1547

1548

Tập Dương-Án gồm có những bài :

1) Chứng tiên-khát (ti giải nhiều mà khát vô độ	1551
2) Chứng âm hư nhưc đầu	1554
3) Chứng có thai mà đau hắc-loạn	1559
4) Chứng ngoại cảm thêm nội thương	1560
5) Chứng chợt ngã ra mà không phải trúng phong	1563
6) Chứng đau bả goá bệnh nất	1566
7) Chứng âm hư đau nhiệt (chỉ nóng không rét)	1568
8) Chứng đau, hiểm, huyết nhiệt tả độc nhiều mà nguyên khí hư yếu.	1571
9) Chứng thại nhiệt mà giả hàn	1576
10) Chứng cảm mạo động thai	1577
11) Chứng vong âm mà mồ-hôi ra nhiều	1579
12) Chứng tiểu em ho đờm	1581
13) Chứng tiểu em đau nhiệt (chỉ sốt không rét)	1583
14) Chứng sản hậu kết khối giả	1585
15) Chứng canh sườn đau	1587
16) Chứng quan-cách.	1593
17) Chứng sản nan (khó đẻ)	1597

Tập Âm-Án gồm có các bài :

1) Chứng âm vong, dương kiệt	1602
2) Chứng đau-nhiệt vong âm	1604
3) Chứng thủy kiệt, hỏa viêm	1606
4) Chứng sản hậu phù sưng	1609
5) Chứng tử-cách	1611
6) Chứng thổ-tả	1613
7) Chứng đau mà khí hư	1616
8) Chứng âm hư sưng-họng tử	1619
9) Chứng hàn nhiệt như sôi rét	1626
10) Chứng âm hư sưng-họng đau	1629
11) Chứng đau mà khí huyết đều hư yếu	1631
12) Chứng hư yếu lao-sái	1633

ĐÍNH CHÍNH

Trang	Dòng	CHỮ SAI	ĐỔI LÀ
1097	15	song	xong
1102	28	thuộc	thuốc
1107	22	mệnh môn hóa	mệnh-môn-hỏa
—	02,04	song	xong
1110	13	khí khôn	trí khôn
1112	12	thang	thăng
1122	18	Mạch môn	mạnh môn
1128	09	Thường	Thượng
1129	07	minh, giết	mừng, giận
1135	09	bội	bộ
—	20,22	bởi	bội
1136	14,17	bởi — thọ-ty	bội — thỏ-ty
1137	07,12	thất — huyện	thật — luyện
1139	08	cháy	chạy
1141	09	đun	đưa
1142	02	lâu	nấu
1144	05,22	mạnh — chúa	mạch — chứa
1146	18,23	dài — bỏ	bài — bỏ
1147	02	đầu	đều
1149	20,25	đó bài — hoá	bài — hao
1150	03	thận tử	thận-thủy
1151	23,26	ừ-trệ — bỏ phế	ừ-trệ — bỏ-phế
1152	19	Xuyên-huyện-tử	Xuyên-luyện-tử
1155	22	bỏ	bồ
1157	27	bối — ửng-trệ	bội — ửng-trệ
1158	18,25	suy tồn — bệnh mạch	suy tồn — bệnh mạnh
1159	16	mạnh	mạch
1164	03	trắng bông	trắng bóng
—	04,07	Kỷ-tử	Kỷ-tử
—	13	người	ngươi
1166	14	thỏ-ty	thỏ-ty
1169	23	song	xong
1171	21,27	Kỷ-tử — mặt	Kỷ-tử — mặt
1175	01	biền	biều
1178	13,26	mật-dược — tử	một-dược — tựa
1179	04	tháng	thang
1183	01,24	bỏ — âm	bỏ — âm
1185	07	mạch	mạnh

Trang	Dòng	CHỮ SAI	ĐỔI LẠI
1195	10	tháng	thang
1196	23	thừa	thực
1208	18	tý	tý
1209	02	tiên	tiêu
1211	13,23	bĩ mẫn — cổ	bĩ mẫn — cổ
1213	02	khi	khí
1214	01	nồng	hồng
1217	05,10	Thon — nhần	Thốn — nhần
1219	19	bê	bố
1220	09	mới	mót
1223	25,27	thở — thành	trở — hành
1224	16,19	cầm — đối	cầm — đối
1225	11	thang	thăng
1229	04	quần	quân
1230	09,11	Bài-hồ — tấn	Sài-hồ — tán
1232	09,12	trơ — đối	trợ — đối
—	15	mạch-môn	mạnh-môn
1234	01	Bổ	bổ
1235	08	manh	mạch
1238	18	Khương	hương
1239	04	rát	rét
1240	17	Ấu-ấu	Ấu-ấu
1242	07	tảo-dương	Toả dương
1243	02,08	nát — Tân	mát — Tâm
—	20	thao	hoa
1245	17	tử-lau	tử, lan
1246	08	nhút	nhức
1247	12	hoàn kỳ	Hoàng-kỳ
1248	06	thập độc	thấp độc
1249	22	phiên	phiến
1251	17	thạch	trạch
1253	27	sau	sáu
1259	22	tần	tần
1260	20	ý	tý
1269	09	bể	bồ
1270	10	bô	bồ
1274	04	duỡng	dương
1279	16	Thần	Thán
1286	08	ở	lở
1287	17	trung	trùng
1288	20	Bạch quế	Bạc quế
1289	02	hàm	hàn

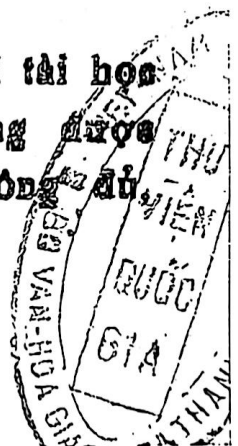
đen, để liễm huyết và giáng hỏa, và dẫn thuốc vào huyết phận hay khí phận, 1 chỉ phụ-tử để giúp sức thuốc.

Như vậy thời dùng âm được mà không hại đến dương, tôi gia giảm dùng những vị thuốc kể trên, trong khoảng mười hôm thời mọi chứng đều khỏi mà ăn uống tiến dần. Tôi vì bận việc nhà phải trở về, mà chỗ bệnh nhân đi theo để phục thuốc.

Tôi thuê một căn nhà hàng xóm cho bệnh nhân ở, mà từ đó thời cho uống những bài « bát-vị-hoàn » « quy-ty-thang » « tẩu-bổ tinh-huyết sao », « ngũ-lạng quân-tử sao », hoặc bổ âm tiếp dương, hoặc bổ dương tiếp âm, đều là những vị tính huyết.

Mới được hơn hai tuần, lại thấy bệnh nhân tinh thần kém đi, mà các chứng lại phát ra. Tôi đến xem thời ông Hiện-sinh nhỏ nước mắt cầu cứu, tôi nói rằng tôi nghĩ ông là người văn học tài hạnh, nên ngày đêm hết sức để cứu vãn, nhưng ông Nhan-Hồi là bậc đại hiền cũng không hưởng được tuổi trời. Kinh Phật có câu : « thân này còn không giữ được còn tiếc gì vợ con » đó là chí lý « sảo không », vị Hiện-sinh nghe tôi nói biết bệnh chứng không thể chữa được, rồi kêu khóc xin về, tôi mới thuê cho một chiếc thuyền để trở về, được hơn một tuần thời mất.

Về chứng này, tôi thấy vị Hiện-sinh là người tài học nên không nỡ bỏ qua, hết sức điều trị mà không được như ý, hoặc giả tôi hết lòng mà sức thuốc không đủ, xin bày tỏ ra đây để người đời sau cùng tỏ.

Trang	Dòng	CHỮ SAI	ĐỔI LÁ
1468	24	Song hỏa	song-hoà
1471	3	trông mắt trong	bỏ 3 chữ này
1478	18	«trăm sắc hoãn	mạch trăm, sắc hoãn
1482	5	chỉ về	chủ về
1491	3	ôn chân	ân chân
1494	28	lựa thứ	lựa thuốc
1496	19	thông vận	không vận
1499	16	hai thứ	thứ 2
1499	24,26	nó mê — cam hoàng	nói mê — Tam hoàng
1507	6	Nguyên-thảo	Nguyên-thỏa
1512	4	do ho	dù ho
1526	5	sao chín	cho chín
1531	9	niêm-tử	Thử-niêm-tử
1540	10	kinh là	kinh mà
1556	49,26	vải — hàng bá	dải — Hoàng-bá
1557	11	dâng lên	đông lên
1575	24	dưỡng khí	duyơng khí
1582	20	tý đã lui	tý đã yếu
1584	26	lò đầu	là đầu
1586	20	không nhất	kiêng nhất
1590	2	được mãi	được nước dãi
1603	3	sợ sét	sợ rét
1604	7	đến nổi	đến với
1610	12	thâm tín	thân tín
1631	12	chân thật	nhâm thuật

HẢI-THƯỢNG Y-TÔN TÂM-LĨNH (Quyển III)

của LÃN-ÔNG LÊ HỮU-TRÁC

do ĐÌNH-THỤ HOÀNG VĂN HÒE

và HOÀNG ĐÌNH KHOA dịch

Nhà sách KHAI-TRÍ

62, Lê-Lợi Sài-gòn

xuất bản

In tại nhà in riêng của nhà xuất bản

